

УДК 330.65

Грінько Алла Павлівна

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту, бізнесу та професійних комунікацій
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

Grinko Alla

*Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Management, Business and Professional Communications
V.N. Karazin Kharkiv National University
ORCID: 0000-0001-5324-6926*

Гринько Павло Леонідович

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту, бізнесу та професійних комунікацій
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

Hrynko Pavlo

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Professor of the Department of Management, Business and Professional Communications
V.N. Karazin Kharkiv National University
ORCID: 0000-0002-7011-6653*

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-5-9879

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У СУЧАСНИХ КОРПОРАТИВНИХ СТРУКТУРАХ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

MODERNIZATION OF ACCOUNTING AND CONTROL PROCESSES IN MODERN CORPORATE STRUCTURES IN THE CONDITIONS OF THE DIGITAL ECONOMY

Анотація. У статті розкривається та аналізується вплив побудови інформаційної бази підприємства на результати внутрішньо-корпоративного контролю та наголошується на необхідності оновлення концепції обліково-контрольних процесів в умовах цифрової економіки. Це продиктовано зростаючою потребою у деталізації та агрегації облікової інформації у цифровому форматі, а також проблемами інтеграції інформаційних систем. У даний час великого значення набуває використання великих даних (Big Data) в діяльності підприємств. У статті підкреслюється доцільність урахування їх основних принципів, викликів та інструментів роботи з ними в аналізі та управлінні інформацією корпоративного середовища, включаючи моделювання та алгоритми машинного навчання, що, у свою чергу, значно впливає на концепцію обліково-контрольних процесів. Тому наголошується на необхідності адаптації обліково-контрольних процесів у системі корпоративного управління до нових вимог цифрової економіки. Особлива увага приділяється важливості інформаційного супроводу контрольних процедур, при цьому підкреслюється значимість інтерпретації контролерами даних для досягнення їхньої результативності. У статті розкривається порядок систематизації інформаційних потоків у підприємствах через правила документообігу та їх відповідності бухгалтерським принципам для забезпечення прозорості фінансової звітності. Роль служби внутрішньо-корпоративного контролю розглядається як консультативна та аналітична, спрямована на мінімізацію фінансових втрат та оптимізацію активів компанії. При цьому стає особливо важливим питання управління ризиками в корпоративному розвитку, що вимагає також модернізації системи внутрішньо-корпоративного контролю. Крім того, розглядається оцінка синергетичних ефектів у корпоративних рішеннях, демонструючи їх важливість у контексті корпоративного управління в умовах цифрової економіки.

Ключові слова: внутрішньо-корпоративний контроль, обліково-контрольні процеси, управління, цифрова економіка, модернізація, управлінська інформація.

Summary. The article discloses and analyzes the influence of the construction of the company's information base on the results of internal corporate control and emphasizes the need to update the concept of accounting and control processes in the conditions of the digital economy. This is dictated by the growing need for detailing and aggregation of accounting information in a digital format, as well as the problems of information systems integration. Currently, the use of big data (Big Data) in the activities of enterprises is gaining great importance. The article emphasizes the expediency of considering their main principles, challenges and tools for working with them in the analysis and information management of the corporate environment, including modeling and machine learning algorithms, which, in turn, significantly affects the concept of accounting and control processes. Therefore, it is emphasized the need to adapt the accounting and control processes in the corporate management system to the new requirements of the digital economy. Special attention is paid to the importance of information support of control procedures, while the importance of data interpretation by controllers to achieve their effectiveness is emphasized. The article describes the systematization of information flows in enterprises through the rules of document circulation and their compliance with accounting principles to ensure the transparency of financial reporting. The role of the internal corporate control service is considered advisory and analytical, aimed at minimizing financial losses and optimizing the company's assets. At the same time, the issue of risk management in corporate development becomes particularly important, which also requires the modernization of the internal corporate control system. In addition, the assessment of synergistic effects in corporate decisions is considered, demonstrating their importance in the context of corporate governance in the digital economy.

Key words: intra-corporate control, accounting and control processes, management, digital economy, modernization, management information.

Постановка проблеми. Сьогодні обліково-контрольні та аналітичні процеси досить різноманітні як за видами об'єктів, так і за складом методів, завдань, а також вибором аналітичних прийомів для вирішення питань ефективного управління підприємством. Мета завжди одна — отримання точної та об'єктивної інформації про стан об'єкта, що аналізується. Проте практика досягнення такої мети ілюструє суттєві проблеми методологічної якості, незважаючи на потужний арсенал зарубіжних та українських програмних комплексів підтримки аналіз-контролю. Багато теоретиків бухгалтерського обліку вказують на помилки реформаторів (вчених та законодавців), зайнятих пошуком рішень прикладних проблем інформаційного супроводу управління господарським розвитком, які полягають у відсутності загальної методологічно сформованої концепції обліково-контрольних та аналітичних процесів як частини цілого, тобто, відновленого процесу в умовах цифрової економіки. Відсутність комплексно побудованої системи отримання та обробки управлінської інформації не дозволяє сьогодні ідентифікувати конкретні проблеми ефективності (неефективності) діяльності операційних структур та оцінити ступінь їхньої участі у капіталізації. Непрозорість облікової інформації не дозволяє розробити інструменти здійснення адресного оперативного внутрішньо-корпоративного контролю, тобто процедур, що дозволяють встановити ризикові сфери діяльності структурних підрозділів. У зв'язку з цим виникає необхідність систематизації та відбору конкретних показників, що визначають зону ризиків та відповідальності всіх структурних підрозділів за досягнення поставлених у компаніях стратегічних цілей.

Тому принципи і правила обліково-контрольного супроводу інформації щодо управління витратами, вартістю, економічною вигодою, ризиками, фінансовими результатами тощо, які застосовуються сьогодні, вимагають більш ґрунтовного, «концептуально оновленого» внутрішньо-корпоративного контролю згідно з парадигмою отримання інформації «за запитом користувача — тут і зараз», що, у свою чергу, забезпечують необмежені можливості цифрових інформаційних технологій та теоретично розширюють межі (охоплення об'єктів) контрольних процедур.

Усі перелічені вище підстави свідчать про необхідність вирішення існуючих проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Передумовою ефективного розвитку будь-якого вітчизняного підприємства, незалежно від форми власності, є здійснення широкого спектру управлінських заходів, які охоплюють різноманітні аспекти, включаючи стратегічне планування, обліково-контрольні процеси, ефективне використання ресурсів, підтримку інноваційних ідей тощо. Однак, незважаючи на важливість цих підходів, на практиці часто виникають труднощі, пов'язані з недоліками у менеджменті, недостатнім розумінням поточних цифрових тенденцій та недосконалістю інструментів внутрішнього контролю в умовах цифрової економіки. Такі проблеми можуть суттєво ускладнити розвиток підприємства та підірвати його конкурентоспроможність. Для вирішення цих проблем важливо залучати кваліфікованих фахівців з глибоким розумінням сучасних трендів у галузі управління в умовах цифровізації та здійснювати постійний моніторинг змін і конкурентної ситуації. Тільки за таким підходом можливо буде

забезпечити стабільний та успішний розвиток підприємства в умовах сучасного бізнес-середовища.

Процес організації та впровадження механізмів внутрішнього контролю в стратегію розвитку підприємств досліджували та досліджують багато науковців і практиків з усього світу. Серед вітчизняних науковців варто виділити праці: Бутинця Ф. [1], Виговської Н. [2], Давидова Г. [3], Костирко Р. [4], Нападівської Л. [5] та багато інших. Їх досвід та рекомендації можуть стати цінним джерелом знань для пошуку оптимальних рішень та модернізації обліково-контрольних процесів. Однак на сьогодні у практиків виникає багато питань та проблем, які пов'язані не тільки з відсутністю практичного досвіду, а й теоретичних розробок і рекомендацій з організації ефективних обліково-контрольних процесів в управлінських системах в умовах цифрової економіки. Це, насамперед, обумовлено тим, що зміни у цифрову епоху унеможливають використання наукової та практичної спадщини вітчизняних фахівців.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є розкриття питань щодо формування оновленої концепції обліково-контрольних процесів, а також визначення перспектив її розвитку для ефективного управління підприємством в умовах цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати процедур внутрішньо-корпоративного контролю за інших рівних умов залежать від інформаційної бази, її джерел, діапазону зібраних даних, їх актуальності та інших властивостей. Усе це разом обумовлюється як результатом контрольних перевірок стану фінансово-господарської діяльності, так і професіоналізмом суб'єктів контролю у виборі спеціальних контрольних методів. На важливість інформаційного супроводу контрольного процесу вказують усі фахівці у сфері обліку та контролю, проте їх думки розходяться з питань оцінки властивостей інформації, необхідної для результативного контролю. Так, Рибалко Л. В. [6] зазначає, що «Метою внутрішньо-господарського контролю є інформаційне забезпечення та перевірка управлінських рішень щодо наявності чи попередження помилок, відхилень і усунення їх причин», а Петренко Н. І. [7, с. 107], що — «Внутрішньогосподарський контроль — це система заходів відповідності діяльності підприємства поставленим завданням, надання керівництву інформації про стан об'єктів, яка сприятиме прийняттю правильних управлінських рішень. Воронко Р. М., Басіста І. А., наголошують на тому, що «це сукупність контрольних дій, що входить як окрема функція до складу системи управління підприємством, яка за допомогою спеціальних процедур забезпечує перевірку відповідності встановленим параметрам питань фінансово-господарської діяльності та створює умови для ефективної роботи

підприємства, є важливим засобом попередження нестач і розкрадання цінностей» [8].

Тобто, з одного боку, виникає зростаюча потреба в деталізації та нових способах агрегації облікової інформації, її ведення в цифровому форматі та більш оперативному контролі, а, з іншого, — потрібна деталізація обліково-контрольної інформації в аналітичному розрізі та розширення видів звітності. Проте, як свідчать дослідження, менеджери низових операційних структур компаній, зазвичай, не використовують складні цифрові платформи через малу обізнаність правил їх застосування. Як і раніше, основний масив інформації обробляється у програмі MS Excel. Масштабування документообігу на цифрових платформах зумовлює зростання потреби менеджерів у розширенні можливостей програмних продуктів.

Крім того, більше ніж будь-коли раніше, сучасні організації стикаються з викликом інтеграції своїх інформаційних систем. Це обумовлює ряд проблем, таких як дублювання даних, неефективний документообіг і надмірні витрати часу та фінансових ресурсів. У багатьох випадках, керівництво підприємства не вкладає достатні зусилля у пошук інтеграційних можливостей для створення єдиної системи збору та обробки інформації. Для правильного розуміння переданої інформації потрібно аналізувати склад, обсяг і динаміку даних, а також виявляти причини цих параметрів і їх вплив на управління та стратегічні рішення. Для належного розуміння інформації, що передається через цифрові канали зв'язку, важливо проаналізувати декілька аспектів: структуру, обсяг та динаміку даних; фактори, що впливають на ці параметри, такі як технологічні зміни, зростання обсягів даних або зміни в запитах користувачів; наслідки використання цього обсягу інформації для поточного управління та стратегічного планування, включаючи можливість внесення корективів у стратегію управління з урахуванням нової інформації.

Під час доповнення («надбудови» інформації) бухгалтерських рахунків аналітикою потрібна повна переробка довідників, що існують на підприємстві, для їх оновленої формалізації, актуалізації та приведення до єдиної структури інформації.

Що ж до формування «управлінської інформації», вона не відповідає своїй головній вимозі — оперативності її отримання. Так, наприклад, для аналізу фактичних показників діяльності структур підприємства використовується інформація з фінансової звітності, яка формується та надається нерідко з місячним запізненням.

Можливо, з цієї метою експертами пропонується використовувати систему збалансованих (BSC) і контрольних (KPI) показників, не дивлячись на те, що окремі аналітики визнають їх мало результативними. Проте застосування системи збалансованих показників (BSC) у «цифро-

вій економіці» також є проблематичним, оскільки в умовах «цифровізації» капітал все більше інвестується у високі технології, удосконалення бізнес-процесів, розширення видів нематеріальних активів та інші. Величина та темпи такої капіталізації не піддаються кількісній оцінці у рамках традиційної фінансової моделі, що застосовується у бухгалтерському обліку.

Крім того, дослідженням виявлено недоліки такого важливого процесу як бюджетування, що є технологією управління бізнес-процесами підприємства та включає планування, аналіз та контроль виконання бюджетів окремих центрів фінансової відповідальності та підприємства в цілому.

Головний недолік — відсутність сумісності показників окремих бюджетів (матеріальних, фінансових, податкових). Для їх усунення доцільно побудувати декілька версій бюджетів, що відображають різні зовнішні умови (наприклад, для різного рівня цін на продукцію компаній), різні обсяги реалізації (такі варіанти стають можливими завдяки поділу витрат на постійні та змінні та використання CVP-аналізу) тощо. Тобто необхідно диференціювати статичні та динамічні показники обліку і, відповідно, звітності, що сприяє негайному отриманню інформації для прийняття управлінських рішень.

При цьому «базовий компонент» інформаційно-комунікаційних комплексів, задіяних в управлінні сучасною корпоративною економікою, полягає в роботі з «великими даними» (Big Data).

Наявність у користувачів Big Data, основних принципів роботи з ними, інструментів, прикладів успішного вирішення практичних завдань — це свідчення нового часу і передумова пошуку адекватних йому варіантів концептуального оновлення обліково-контрольних процесів у системі корпоративного управління стратегіями розвитку. Створення стандартних процедур ведення ділової активності в єдиному «цифровому середовищі» сприяє зменшенню операційних витрат (витрати на встановлення та обслуговування комунікаційних зв'язків), а зменшення операційних витрат може теоретично привести до суттєвих змін, що сприяє розвитку цифрової епохи, яка прийшла на зміну «індустріальної економіки». Отже, можна констатувати, що необмежені можливості цифрових інформаційних технологій теоретично розширюють межі (охоплення об'єктів) контрольних процедур.

Внутрішньо-корпоративним контролерам необхідно звернути увагу на відокремленість впливу та зміст інформаційних масивів деяких факторів, оскільки в програмах Data Mining відсутня «людська інтуїція» розпізнавання різниці між релевантною та нерелевантною кореляцією даних. Під час підготовки фахівцями інформації необхідно заздалегідь забезпечити програмістів відомостями («маркерами») про ознаки відбору релевантної інформації для подальшого аналізу результатів.

При великому обсязі інформації, що обробляється, знижується відповідальність конкретного співробітника за точність документації, своєчасність і повноту обробки. Збільшується недокументована інформація, технологічно не адаптована до цифрового формату документів та засобів їх обробки, що виконують обслуговуючі функції, тому вона не може братися до уваги як джерело для аналіз-контролю, навіть, у рамках формальних процедур. Важливою ознакою, наприклад, може бути фактична адреса реєстрації кредиторів, які, зазвичай, дають неправдиву адресу.

З цієї причини, як правило, така інформація містить багато «інформаційних шумів» і не має офіційного статусу, її використання призводить до додаткових витрат часу, помилок в управлінні, а в ряді випадків — великих збоїв всієї системи господарювання. У зв'язку з цим вважаємо логічним розгляд питання щодо розробки процедури оперативного внутрішньо-корпоративного контролю щодо самого процесу інформаційного супроводу управління стратегією підприємства. Незалежно від використовуваної техніки та технологій реальна цінність Data Mining — моделювання — процес побудови моделі на основі критеріїв користувачів із відібраних даних за алгоритмом інтелектуального аналізу даних для моделювання ситуацій за методом — «що буде ..., якщо ...» для демонстрації ймовірних наслідків зміни факторів навколишнього середовища, для управління тактикою та стратегією господарювання. Найважливіша частина — використання спеціальних алгоритмів машинного навчання (побудова моделі), для Data Mining особливо важливо, як «кров для людини». Однак основні зусилля, зазвичай, ідуть на підготовку даних.

Сучасні дослідники та практики пропонують різноманітні підходи до оцінки якості бухгалтерської (фінансової) інформації, завдання оцінки якої є дуже важливим, оскільки від характеристики облікової інформації (актуальність, узгодженість даних тощо), що визначається як «показники її якості», залежить багато аспектів управлінських рішень, включаючи фінансову вигоду у різних формах: капіталізацію, інвестиційну привабливість та інші. Бухгалтерський облік є процесом формування кругообігу інформації про результати кругообігу економічних операцій (купівлі, продажу, обміну тощо), і кожна з них характеризується конкретними та важливими показниками. Проте існує невизначеність щодо критеріїв оцінки якості облікової інформації, оскільки вчені та практики не визначились щодо єдиної відповіді на це питання.

«Проблема помилок у численних аспектах управління вирішується за допомогою ефективної системи внутрішнього контролю, що нейтралізує або хоча б знижує можливість їх виникнення. Ні в кого не викликає сумнівів те, що побудова

ефективної облікової системи є одним із факторів ефективності системи внутрішнього контролю підприємства» [9, с. 226]. Суттєвість помилки бухгалтер визначає самостійно, виходячи як із величини, так і характеру відповідної статті (статей) бухгалтерської звітності. Проведене нами дослідження показало, що види помилок на сьогодні настільки різноманітні, що класифікувати їх за певними ознаками неможливо.

Через специфіку бізнесу: його масштабність, зв'язок з іноземними компаніями та багато іншого визначають «індивідуальні помилки» кожної компанії. З числа помилок, що досить часто зустрічаються, необхідно виділяти особливо суттєві, які й складають об'єкти внутрішньо-корпоративного контролю. Таким чином, спостереження за ситуаціями, що зумовили такі помилки, і не лише своїх, а й тих, що публікуються в оглядах арбітражної практики, мають вести контролери, бухгалтери та інші фахівці підприємства для формування «банку типових помилок». Це доцільно здійснювати для постійного володіння ситуацією для того, щоб мати можливість швидко відшукати варіант виправлення помилки. Накопичена інформація у «банку помилок» дозволяє також оперативно визначити їх суттєвість за визначені звітні періоди. Відсоток, до якого помилка вважається не суттєвою, має бути зафіксовано в обліковій політиці підприємства.

Як відомо, внутрішні та зовнішні інформаційні потоки підприємства систематизуються за правилами документообігу, які розробляються з урахуванням багатьох факторів та затверджуються її керівництвом, набуваючи форми легітимного документу. Вважається, що якщо зміст правил документообігу відповідає базовим принципам бухгалтерського обліку і вони не порушуються працівниками під час виконання покладених на них обов'язків, то бухгалтерська (фінансова) звітність такого підприємства має всі підстави вважатися транспарентною. Крім того, при цьому велика роль приділяється саме внутрішньогосподарському контролю. Так, Корінько М. Д. [10, с. 69] зазначає, що «при створенні системи внутрішньогосподарського контролю власник може переслідувати наступні цілі: здійснення впорядкованої та ефективної діяльності; дотримання обраної політики управління; забезпечення збереження майна; ведення якісного документування господарських операцій», а Нападовська Л. В. [5, с. 36] вважає, що «метою контролю є кваліфікована допомога менеджерам в організації самоконтролю та ефективному прийнятті рішень».

Доцільно також зазначити, що фінансово-господарська діяльність підприємств неможлива без ризиків. Ми підтримуємо думку Проскури К., який відзначає, що «ключовими моментами проведення внутрішнього контролю є вивчення його середовища, управління ризиками, заходів контро-

лю, інформації та комунікації» [11, с. 190]. Включення ризиків у стратегію корпоративного розвитку — це стратегічний прийом, який демонструє превентивний підхід, обачність та відповідальність керівництва підприємства у виборі тактики, спрямованої на забезпечення прибутку. Загально відомо, що без ризику немає можливості отримання значного прибутку. Водночас, участь підприємства у сфері підвищених ризиків має бути контрольованою. Керівництво повинно мати доступ до обліково-контрольної інформації про можливі фінансові втрати та вигоди. Багато великих компаній до підготовки такої контрольної інформації долучають спеціалізовані служби, включаючи службу внутрішньо-корпоративного контролю. Як свідчить корпоративна практика господарювання та управління, в таких службах, у першу чергу, зацікавлені бізнес-партнери та інвестори, для яких система внутрішньо-корпоративного контроль-аналізу — гарантія надійності та стабільності бізнесу, в який можна вкладатися. Отже, вважаємо, що сьогодні, в умовах цифрової економіки «організація внутрішньо-корпоративного контролю — це ефективна система заходів, які проводяться всередині підприємства окремою службою з метою результативності та оптимізації його функціонування, що досягається через уникнення та виявлення аномалій, помилок, ризиків, неефективного використання ресурсів, встановлення їх причин і розробку плану виправлення помилок фахівцями, здатними до інтелектуального аналізу даних для моделювання ситуацій, що необмежені можливостями цифрових інформаційних технологій та розширюють межі контрольних процедур».

Таким чином, вважаємо, що формування оновленої концепції обліково-контрольних процесів, а також визначення перспектив її розвитку в умовах цифрової економіки повинна базуватися на головній меті підприємства — ефективному управлінні його діяльності та складатися з логічної послідовності вирішення завдань обліку та контролю (Рис. 1).

Отже, фахівці служби внутрішньо-корпоративного контролю повинні виконувати не тільки ревізійні функції з ретроспективного контролю, але й повною мірою виступати в ролі ризик-менеджерів, які консультують керівництво підприємства з фінансових питань, а економічну службу — з формування оптимального спектру активів та ефективного їх використання, базуючись на знаннях особливостей цифрової економіки. З метою підвищення результативності обліково-контрольних процесів до системи процедур внутрішнього контролю включено: фінансовий та податковий моніторинг, процедури превентивного аналіз-контролю ризиків тощо.

Крім того, до концепції підвищення результативності обліково-контрольних процесів нами віднесено принципи та правила корпоративного

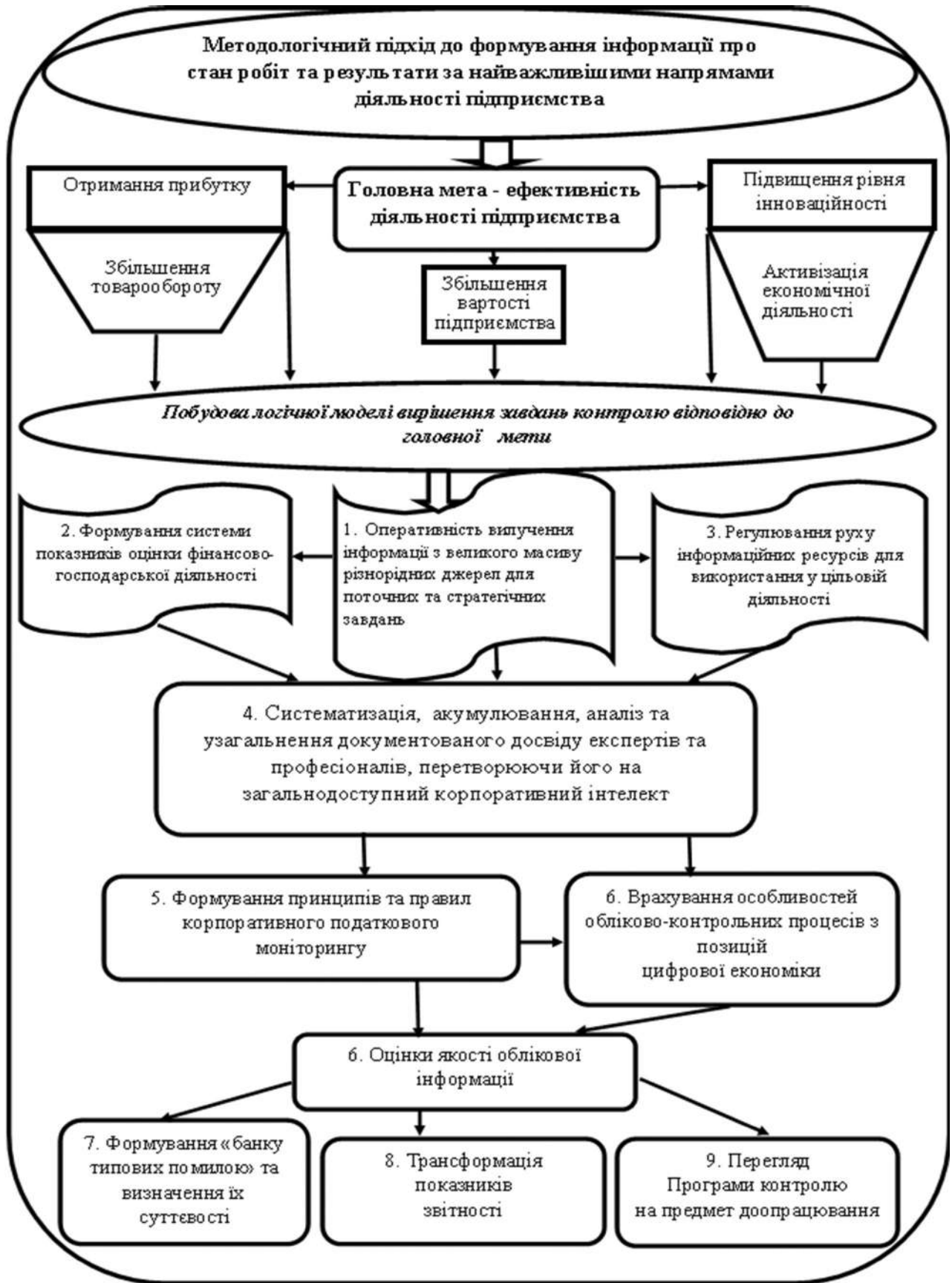

Рис. 1. Модель формування концепції обліково-контрольних процесів в умовах цифрової економіки
Джерело: авторська розробка

податкового моніторингу, а до процедур внутрішньо-корпоративного фінансового контролю діяльності підприємства рекомендується включити прийоми фінансових розслідувань, оскільки наразі з'явилися нові загрози збереженню власності та необхідні особливі заходи для забезпечення кібербезпеки.

Побудова та коригування внаслідок правил функціонування служби внутрішньо-корпоративного контролю, орієнтованої на збір інформації про підприємницькі ризики, всі фахівці рекомендують починати з розробки Положення про внутрішньо-корпоративний контроль, в якому мають бути розписані всі ланцюжки контрольних процедур.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, «Стрімкий розвиток інформаційних

технологій (ІТ) в останні десятиліття привів до якісної зміни системи управління інформацією організації. Ці зміни не лише вимагають теоретичного розуміння, а й створюють багато прикладних проблем в організаційному менеджменті, пов'язаних із забезпеченням ефективності бізнесу в цифровій економіці» [12, с. 28], що у повній мірі стосується й прикладних аспектів модернізації обліково-контрольних процесів. Отже, вважаємо, що важливість інформаційного супроводу контрольних процедур безсумнівна, проте, його результативність, у першу чергу, визначається інтерпретацією (розумінням і тлумаченням) отриманих даних персоналом служби внутрішньо-корпоративного контролю в умовах цифрової економіки.

Література

1. Бутинець Ф.Ф., Бутинець Т.А. Господарський контроль як наука і система знань. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. № 3 (21), ч. 1. С. 14–27.
2. Виговська Н.Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2008. 532 с.
3. Внутрішній контроль процесів матеріального забезпечення в системі управління підприємством : [монографія]; за редакцією Г.М. Давидова. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 200 с.
4. Костирко Р.О. Контроль і аналіз в системі управління економічним потенціалом господарюючого суб'єкта: методологія та організація: монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В.Дала, 2010. 728 с.
5. Нападівська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці : монографія. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. 224 с.
6. Рибалко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в аграрних підприємствах : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09; Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» УААН. К., 2009. 20 с.
7. Петренко С.М. Внутрішній контроль діяльності підприємств і його інформаційне забезпечення: теорія, методологія, організація: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». К., 2010. 39 с.
8. Воронко Р.М., Басіста І.А. Трактуювання внутрішнього контролю та проблеми його застосування на підприємствах. *Зб. наук. праць Луцького національного технічного університету «Економічні науки»*. 2013. Вип. 10 (37). Ч. 3. 530 с. С. 139–146.
9. Теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку відтворення основного капіталу в умовах нової управлінської парадигми : монографія. Х. : ХДУХТ, 2015. 333 с.
10. Корінько М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, організація: монографія. К. : ДП «Інформ.-аналіт. Агенство», 2007. 395 с.
11. Проскура К.П. Організація бухгалтерського обліку та контролю над використанням коштів бюджетних установ. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31 (70), № 2. С. 185–191.
12. Грінько А.П., Єршова Н.Ю. Особливості побудови інформаційної інфраструктури управління українськими організаціями в умовах цифровізації. *Науковий журнал «Вісник Університету «Україна»*. 2023. № 8 (35). С. 26–35.

References

1. Butynets, F.F., & Butynets, T.A. (2011). Hospodarskyi kontrol yak nauka i systema znan [Economic control as a science and knowledge system]. *Problemy teorii ta metodologii bukhgalterskoho obliku, kontroliu i analizu*. № 3 (21), ch. 1. pp. 14–27 [in Ukraine].
2. Vyhovska, N.H. (2008). Hospodarskyi kontrol v Ukraini: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia [Economic control in Ukraine: theory, methodology, organization]: monohrafiia. Zhytomyr: ZhDTU [in Ukrainian].
3. Vnutrishnii kontrol protsesiv materialnoho zabezpechennia v systemi upravlinnia pidpriemstvom [Internal control of material support processes in the enterprise management system] (2014): [monohrafiia]; za redaktsiieiu H.M. Davydova. Kirovohrad: Imeks-LTD [in Ukrainian].

4. Kostyrko, R. O. (2010). Kontrol i analiz v systemi upravlinnia ekonomichnym potentsialom hospodariuiuchoho subiekta: metodolohiia ta orhanizatsiia [Control and analysis in the management system of the economic potential of the economic entity: methodology and organization]: monohrafiia. Luhansk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia [in Ukrainian].
5. Napadovska, L. V. (2000). Vnutrishnohospodarskyi kontrol v rynkovii ekonomitsi [Internal economic control in a market economy]: monohrafiia. Dnipropetrovsk: Nauka i osvita [in Ukrainian].
6. Rybalko, L. V. (2009). Vnutrishnohospodarskyi kontrol v ahrarnykh pidpryemstvakh [Internal economic control in agrarian enterprises]: avtoref. dys... kand. ekon. Nauk: 08.00.09; Natsionalnyi naukovyi tsentr "Instytut ahrarnoi ekonomiky" UAAN. K. 20 p [in Ukrainian].
7. Petrenko, S. M. (2010). Vnutrishnii kontrol diialnosti pidpryemstv i yoho informatsiine zabezpechennia: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia [Internal control of enterprise activity and its information support: theory, methodology, organization]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dok. ekon. nauk: spets. 08.00.09 "Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt (za vydamy ekonomichnoi diialnosti)". K [in Ukrainian].
8. Voronko, R. M., & Basista, I. A. (2013). Traktuvannia vnutrishnoho kontroliu ta problemy yoho zastosuvannia na pidpryemstvakh [Interpretation of internal control and problems of its application at enterprises]. *Zb. nauk. prats Luts'koho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Ekonomichni nauky"*. Vyp. 10 (37). Ch. 3. 530 p. pp. 139–146 [in Ukrainian].
9. Grinko, A. P. (2015). Teoretyko-metodolohichni zasady bukhhalterskoho obliku vidtvorennia osnovnoho kapitalu v umovakh novoi upravlinskoï paradyhmy [Theoretical and methodological principles of accounting for the reproduction of fixed capital in the conditions of the new management paradigm]: monohrafiia. Kh.: KhDUKhT [in Ukrainian].
10. Korinko, M. D. (2007). Kontrol ta analiz diialnosti subiektiv hospodariuvannia v umovakh yii dyversyfikatsii: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia [Control and analysis of the activities of the subjects of hospodariuvaniya in the conditions of iii diversification: theory, methodology, organization]: monohrafiia. K.: DP "Inform.-analit. ahenstvo" [in Ukrainian].
11. Proskura, K. P. (2020). Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku ta kontroliu nad vykorystanniam koshtiv biudzhetnykh ustanov [Organization of accounting and control over the use of funds of budget institutions]. *Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt. Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Ekonomika i upravlinnia*. Tom 31 (70). № 2. pp. 185–191 [in Ukrainian].
12. Grinko, A. P., & Yershova, N. Yu. (2023). Osoblyvosti pobudovy informatsiinoi infrastruktury upravlinnia ukrainskymy orhanizatsiiamy v umovakh tsyfrovizatsii [Peculiarities of the construction of the information infrastructure of the management of Ukrainian organizations in the conditions of digitalization]. *Naukovyi zhurnal "Visnyk Universytetu "Ukraina"*. № 8 (35). pp. 26–35 [in Ukrainian].